

יבמות סה

משה שווערד

1. תוספות מסכת יבמות דף סה עמוד א

נישאת למי שאין לו בנים תצא בלא כתובה - משמע דמן השני יש לה כתובה וכן משמע בסמוך דקאמר נישאת לשלישי ולא היו לה בנים מהו דליתבעה הנך קמאי משמע שהשני נתן לה כתובה ותימא לר"י דאמאי יש לה כתובה מן השני הא כיון דאסר לה לשלישי א"כ סבר דבתרי זימני הויא חזקה וכ"ת משום דאמרה ליה השתא הוא דכחשי ונסתחפה שדהו אם כן מאי קבעי נישאת לשלישי כו' מי מצי אמרי לה דאיגלאי מילתא דאת גרמת או דלמא מציא אמרה השתא הוא דכחשי הלא אע"ג דלא נישאת לשלישי אין לה כתובה מן השני אלא מטעם דמצי אמרה השתא הוא דכחשי ואר"י דלענין ממון מודה רבי דלא הוי חזקה עד דאיתחזיק בג' זימני כדאשכחן בשור המועד דבשור המועד לא פליג כדפירשתי לעיל ומיהו תימא דהשתא לענין איסורא לא סמכינן ארוב נשים דחזיין לבנים משום דאיתרע רובא ע"י דאיתחזק בתרי זימני ולענין ממון סמכינן אהאי רובא אע"ג דאיתרע בתרי זימני ובעלמא אמרי' איפכא דאזלינן בתר רובא לענין איסורא ולענין ממון לא אזלינן.

2. שערים מצויינים בהלכה

<p>דלענין ממון לא אזלינן, ע"י בהגהות מרדכי (כתובות פ' אלמנה ניוזנות) דמתרין הקושיא וזת"ד, על מעשה שהיה כו', דגבי כתובה אזלינן בתר רוב כדאיתא ביבמות דלשלישי לא תנשא, ואם נישאת למי שאין לו בנים תצא בלא כתובה, אבל משני אית לה כתובה, אע"ג דלגביה איסורא מחזקינן בתרי זימני הויא בחזקה עקרה, וגבי ממון אינה מוחזקת עד תלתא זימני, וטעמא כפי' ר"י ז"ל דאזלינן בתר רובא, ורוב נשים שאינן יולדות בתרי זימני, וכתובה היינו טעמא דנוטלת, משום דאלימ מעשה ב"ד דכתובה, והיא כמחזקת, ע"י"ש</p>	<p>נישאת לשלישי תצא בלא כתובה. ע"י בתוס' שדקדקו מן השלישי אין לה כתובה, אבל מן השני יש לה כתובה, דלענין ממון לא מחזקינן לה בעקרה עד דאיתחזק בתלת זימני. וכ"כ בנמוקי יוסף בשם הרבה ראשונים. וכ"כ במגיד משנה (אישות פט"ו הי"ד), ודייק כן מדברי הרמב"ם. וע"י בשו"ע (אהע"ז סי' ט). ואהא דהקשו התוס' דלענין איסורא לא סמכינן ארוב נשים דחזיין לבנים, ואמרינן לה שלא תינשא לשלישי, ולענין ממון סמכינן אהאי רובא ויש לה כתובה מן השני, ובעלמא אמרינן להיפוך דאזלינן בתר רובא לענין איסורא, ולענין ממון לא אזלינן, ע"י בהגהות מרדכי</p>
--	---

3. חידושי הרשב"א מסכת יבמות דף סה עמוד א

ויש מי שאומר דלרבי משני נמי לית לה דכיון ששהתה עשר שנים כבר איתחזקה ולית לה, ולא דמי לשור המועד דהתם עד שנגח לא אתחזיק ומכי איתחזק לא נגח מאי משלם אבל הכא מכי שהתה עשר שנים איתחזקא כי נפקא לא שקלא כתובה, ועוד דלא קרינן בה לכשתנשא לאחר תטלי מה שכתוב ליה, והא דקתני בשלישי תצא בלא כתובה לאו משום כתובה נקט לה אלא משום תצא והא קמ"ל דשלישי אינו צריך להמתין עשר שנים אלא מיד יוציא ולא יתן כתובה מה שאין כן בשני דאם רצה להוציא תוך עשר נותן לה כתובה...

4. חידושי הרשב"א מסכת יבמות דף סה עמוד א

נשאת לשלישי למי שאין לו בנים תצא בלא כתובה. ודוקא בשלא בכתובה. אבל הכיר בה יש לה כתובה וכדתנן בפרק אלמנה ניוזנת ואם מתחלה נשאה לשם אילונית יש לה כתובה וכן כתב בעל הלכות גדולות, וטעמא משום שרצה לזווק בנכסיו ובתוספתא נמי תניא מפני שהן קדושי טעות, ומיהו גט עריכה לפי שאין כאן טעות ודאי הילכך גבי ממונא לקולא וגבי גט לחומרא. ומדקתני נשאת למי שאין לו בנים תצא בלא כתובה משמע הא למי שיש לו בנים אם רצה להוציא יתן כתובה וכן כתבו מקצת מן הראשונים ז"ל וא"ת ומאי שנא מאילונית דתנן בפרק אלמנה ניוזנת האילונית אין לה כתובה וסתמא קתני אפילו נשאת למי שיש לו בנים, י"ל דכיון שזו אין טענתה ודאי מי שיש לו בנים אינו יכול לטעון עליה טענת טעות אבל מי שאין לו בנים אינה רוצה לעמוד בספקתי' וליבטל הלכך עליה הראי'.

5. תוספות מסכת יבמות דף סה עמוד א

תצא בלא כתובה - לכאורה נראה דוקא בשהתה עם השלישי דומיא דנשאת לשלישי ולא היו לה בנים דבסמוך וטעמא דלענין ממון לא מחזקינן לה בעקרה עד דאיתחזק בתלת זימני וא"ת מן השלישי נמי לא תפסיד כתובה דתימא ליה השתא הוא דכחשי כמו שאומרת לראשון ולשני י"ל דטענה דהשתא הוא דכחשי לא מהני להוציא אלא לענין שלא תחזיר מה שגבתה מראשון ומשני אבל קשה דאי בשהה עמה י' שנים היכי קאמר בסמוך גבי נישאת לרביעי והיו לה בנים או דלמא מצי אמר לה אדעתא דהכי לא גרשתין והא אע"ג שהיא בת בנים על כרחו הוא צריך לגרשה כיון דלא זכה ליבנות ממנה לכך נראה לר"י דלא לתר תצא בלא כתובה ולא משום קנס דקנסיה כמו בשניות לפי שנישאת באיסור מדקבעי בסמוך נישאת לרביעי והיו לה בנים מהו דתיתבעיה לשלישי ואי קנס הוא היכי תיתבע לשלישי אלא נראה לר"י דבשלא הכיר בה איירי ותצא בלא כתובה משום דהוי מקח טעות ומ"מ כשיש לה בנים מן הרביעי חוזרת ותובעת לשלישי דאיגלאי מילתא דלאו מקח טעות הוא וכן מצא ר"י בהלכות דרב יהודאי גאון דבלא הכיר בה איירי אבל הכיר בה יש לה כתובה והא דקתני בתוספתא נישאת למי שאין לו בנים תצא בלא כתובה מפני שנישואיה נישואי מינות נראה שהסופרים טעו וכתבו מינות במקום טעות דלא שייך כאן לשון מינות כלל.

6. חידושי הרישב"א מסכת יבמות דף סה עמוד א

הוא אמר מינה והיא אמרה מיניה. פי' כל אחד מהם בא בטענת בריא, הוא טוען דברי לו דמינה הדבר הגורם שרואה בה סימני אילונית כגון שמתקשה בשעת תשמיש וכיוצא בו, והיא טוענת בברי מיניה הוא שמרגשת בו שאינו יורה כחץ.

9. חידושי הרשב"א מסכת יבמות דף סה עמוד א

הוא אמר מינה והיא אמרה מינה. רבי אלפסי ז"ל נראה שפירשה בראשון או בשני שבא להוציאה בלא כתובה ובכא מחמת טענת ברי ואמר שהיא מתקשת בשעת תשמיש או שפולטת את הזרע וכיוצא באלו, והיא אומרת מיני' שאינו יורה כחץ ואמר רב אמי שהיא נאמנת לפי שהיא קים לה ביורה כחץ והוא לא קים ליה ואפילו נאמין אותו שהיא אינה ראוי' לילד אם רצה להוציא יתן כתובה דלגבי דידי' לאו מקח טעות הוא דמאי איכפת לי' באשה ראויה לבנים והוא אינו ראוי להוליד הלכך הווי להו גבי כתובה ברי ושמא וברי עדיף, וכן נראה מדברי רש"י ז"ל. אבל הראב"ד ז"ל פירשה בשלישי שאין לו בנים והוא בא להוציאה בלא כתובה ואמר דמינה הוא דהא הוחזקה עקרה עם השנים הראשונים והיא טוענת עליו דלגבי דידיה לאו מקח טעות הוא דאינו יורה כחץ. ולשון הגמ' מיושב יותר לדברי רבי אלפסי ז"ל מדקאמר הוא אמר מינה דאלמא הוא בא לה בטענה דממנה היא וצריך הוא לאותה טענה ואם כדברי הראב"ד ז"ל לא הול"ל אלא הוא אמר לאו מינאי. ...

8. חידושי הרישב"א מסכת יבמות דף סה עמוד א

מאי טעמא היא קים לה ביורה כחץ ואיהו לא קים ליה. פי' והו"ל ברי ושמא, וא"ת נהי דלגבי יורה כחץ הוי איהו שמא הרי טוען עליה בברי דמינה הוא והו"ל ברי, וי"ל דאפילו יהא כדבריו שהיא אינה ראויה לילד אם הוא אינו ראוי להוליד ג"כ אין כאן מקח טעות. וכיון שכן כלה מילתא תליא בדידיה אם ראוי להוליד אם לאו, וא"ת וכי משום דאיהי קים לה ואיהו לא קים ליה מהימנא טפי, אדרבה אמרינן בפ' בתרא דנדרים גבי השמים ביני לבינך דמשום הכי אינה נאמנת דכיון דאיהו בביאה ידע ביורה כחץ לא ידע משקרא. י"ל כמו שתיירך רב אלפס ז"ל דהתם איהי אתיא למיפק מינה וחיישינן שמא עיניה נתנה באחר ומעיה פניה בו לומר טענה שאינו יודע בכריא, אבל הכא הוא בא לגרשה ואנן מפקינן לה מינה בעל כרח' של שניהם והוא בא להפסידה כתובה בטענת ספק לאו כל כמינה כיון דאיהי בריא, וכן פי' בתוס' ובספר המצות, ותירוצים אחרים הרבה יש וזהו הנכון.

9. שו"ע אבן העזר סימן א

(י) רבינו גרשום החרימ על הנושא על אשתו אבל ביבמה לא החרימ וכן בארוסה:

הגה... אמנם יש חולקים וס"ל דחרם ר"ג נוהג אפילו במקום מצוה ואפילו במקום יבום וצריך לחלוץ...

ובמקום שאין הראשונה בת גירושין כגון שנשתתית... יש להקל להתיר לו לישא אחרת

הגה ומ"מ בכל מדינות אלו התקנה והמנהג במקומו עומד ואין נושאים ב' נשים... וי"א דבזמן הזה אין לכוף מי שעבר חרם ר"ג (ב"י בס' פ"ו) מאחר שכבר נשלם אלף החמישי (שם בשם מהר"ק) ואין נוהגין כן

10. ספר בניהו בן יהוידע על יבמות דף סה/ב

האיש מצווה על פריה ורביה ולא האשה. י"ל מה טעם יש בזה, והלא פריה ורביה אינם ממצוות עשה שהזמן גרמא, כדי שיהיו נשים פטורות. ונ"ל בס"ד משום דאתתא לבי תרי לא חזיא, ואם האשה תהיה חייבת בפריה ורביה, ונשאת לאיש ולא נבנית ממנו והוא אינו רוצה לגרשה, מה תעשה לקיים מצות פריה ורביה, מאחר דאגידה ביה, ואינה יכולה להבנות מאחר, וגם לפעמים אפילו אם ירצה לגרשה, אינו יושב במקום שיש בו בית דין שיוודעין לגרש, או שהלך למדינה רחוקה, על כן פטרה השי"ת מפריה ורביה, דאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, מה שאין כן האיש אם נשא אשה ולא ילדה, יכול לישא אשה אחרת שתלד, ויקיים בה מצות פריה ורביה, דהאיש יכול לישא כמה נשים בבת אחת:

11. משך חכמה על בראשית פרק ט פסוק ז

פרו ורבו וכו' - לא רחוק הוא לאמר הא שפטרה התורה נשים מפו"ר וחייבה רק אנשים כפי משפטי ה' ודרכיו דרכי נועם וכל נתיבותיה שלום ולא עמסה על הישראלי מה שאין ביכולת הגוף לקבל, ומכל דבר האסור לא מנעה התורה בסוגה ההיתר כמו שאמרו פרק כל הבשר (חולין קט ס"ב) ומשום זה לא מצאנו מצוה להתענות רק יום אחד בשנה וקודם הזהירה וחייבה לאכול, וכן לא מנעה המשגל מכל בריה לבד ממשא רבינו (שבת פז) לפי שלא היה צריך לגודל מעלתו ולזהירות גופו ויותר מזה במלחמה בעת הנצחון לגודל החום והרחבת הלב ידע א-ל דעות כי אז לא יתכן לעצור בעד הרוח בעת חשקו באשה יפ"ת והתירה התורה יפ"ת א"א וכמאמרם (קדושין כא ס"ב) לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר וכבר האריך בזה מחבר אחד, ומצאנו איך היה זאת לאבן פינה לאבות הקבלה שפטרו מיבום מי שמתו בניו אח"כ משום דרכיה דרכי נועם (יבמות פז): וא"כ נשים שמסתכנות בעיבור ולידה ומשום זה אמרו מיתה שכיחא עיין תוס' כתובות פ"ג ע"ב ד"ה מיתה שכיחא לא גזרה התורה לצוות לפרות ולרבות על אשה. וכן מותרת לשתות כוס עיקרין וכעובדא דיהודית דביתו דר"ח סוף הבא ע"י רק לקיום המין עשה בטבעה שתשוקתה להוליד עוזה משל איש (עיין ב"מ פד רע"א ורש"י ד"ה כי כאיש לשון אחר וכו') ומצאנו לרחל שאמרה (בראשית ל) הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי ובה ניהא הך דאמר רב יוסף סוף פרק הבא ע"י דאין נשים מצוות בפו"ר מהכא אני קל שקי פרה ורבה (בראשית לה, יא) ולא קאמר פרו ורבו, (בראשית א, כח) היינו דבאדם וחוה שבירך אותן קודם החטא שלא היה צער לידה היו מצוות שניהם בפו"ר ואמר להם פרו ורבו אבל לאחז החטא שהיה לה צער לידה (בראשית ג, טז) והיא רוב פעמים מסתכנת מזה עד כי אמרו (נדה לא): אשה נשבעת שלא תזדקק כו' ...

עוד יתכן לאמר בטעם שפטרה התורה נשים מפו"ר משום דבאמת הלא הטביעה בטבע התשוקה ובנקבה עוד יותר כמו שאמרו (קדושין ז) טב למיתב טן דו וכו', ודי במה שהיא מוכרחת בטבע וע"כ דעיקר המצוה היא כמו דתנן ביבמות (סא): במשנה) לא יבטל אדם מפו"ר אא"כ יש לו בנים כו' דאם נשא אשה ולא ילדה מחוייב ליקח אשה שיש לה בנים ומדרך התורה לבלי לגדור הטבע וכיו"ב אמרו דרכיה דרכי נועם כמוש"כ. ולכן לגזור על האשה כי תנשא לאיש ולא יוליד תצא מאהוב נפשה ותקח איש אחר זה נגד הטבע לאהוב ולשנוא לאהוב. ורק האיש שיכול לישא עוד אחרת עליו הטיילה התורה מצוה

12. ספר מנחת חינוך - מצוה א - אות יד

והנה לפי מה דקיימא לן [שו"ע כאן ס"ו] היו לו בנים ומתו לא קיים המצוה, נראה בעליל דמצוה זו אינה כשאר מצוות, לולב ומצה ודומיהם, דאין להם משך זמן רק תיכף שעשה המצוה יצא, אבל כאן אינו כן, דהביאה לא הוי גוף המצוה רק הכשר מצוה, ועיקר המצוה היא לידת הבנים, ובכל רגע חל עליו החיוב, ואם מתו לא קיים מכאן ולהבא, וזה פשוט. ובה מיושב על נכון מה שהקשה בספר טורי אבן להגאון שאגת אריה בראש השנה כ"ח ע"א, בהא דמבואר שם כפאו ואכל מצה יצא, דכפאו מאן, אילימא כפאו שד והתניא וכו' כשהוא שוטה הרי הוא כשוטה לכל דבריו וכו', ומבואר שם דעל כן לא יצא ידי חובה באכילת מצה כשהוא שוטה, כיון דאז פטור מן המצוות ואינו נפטר בזמן החיוב במה שעשה בזמן הפטור. והקשה על זה בספר טורי אבן היאך מבואר כאן הוי לו בנים בגיותו ונתגייר קיים המצוה, הא בגיותו פטור מפריה ורביה דבני נח אינם מצווים >עיי' לקמן [אות י"ט] בדברינו אי"ה, והיאך נפטר עתה בזמן החיוב לאחר שנתגייר, יענין שם שהארץ בזה. ולפי מה שכתבנו לא קשה מיד, דבשלמא מצה ולולב דיצא המצוה כשאלו מצה או נטל לולב, על כן שפיר אי נטל או אכל בעת שהיה פטור אינו פוטר לזמן החיוב, אבל הכא דהמצוה היא בכל רגע והמצוה שיהיו לו בנים, א"כ בגיותו בעת שחל עליו החיוב מקיים מצות פריה ורביה דהרי יש לו בנים, ואין אנו צריכין לבא מחמת קיום המצוה דמתחילה, דאף אם קיים המצוה מתחילה לא מהני בהו לו בנים ומתו, רק עיקר המצוה שיהיו לו בנים ויתייחסו אחריו, והרי הוא מקיימה כעת, ורק ההכשר מצוה נעשה בפטור, דהיינו הבעילה, וזו [אינה] המצוה העיקרית רק היות הבנים. וכמו נעשה המצה בעודו גוי >וישראל עומד על גביו דמהני להרבה שיטות, עיי' באו"ח ריש סי' ת"ס, אף על פי דבלא העשייה לא היה עושה ואוכל המצה, והאכילה באה לו ע"י העשייה והעשייה היתה בפטור, מ"מ בודאי יצא כי המצוה היא בחיוב. והכא נמי הבנים דהם עיקר המצוה הם בשעת החיוב, ורק ההכשר מצוה דהיא הבעילה היה בפטור, אבל עיקר המצוה היה בזמן החיוב. והראיה, דאם מתו לא קיים המצוה דאינו יוצא כעת במה שיצא כבר, ואין שום דמיון כלל לכפאו ואכל מצה, ועיי' לקמן בדברינו במצות ספירת העומר [מצוה ש"ו אות ו']. ועל פי הנ"ל אינו מביין דברי התוס' בבא בתרא י"ג ע"א ד"ה כופין, והגיגה ב' ע"ב ד"ה לישא [השני], שהקשו דלית עשה דפרו ורבו לדחות הלא תעשה דלא יהיה קדש, ותירצו דלא הוי בעידא, דהלא תעשה היא בשעת העראה והעשה היא בגמר ביאה. ולפי הנ"ל הנה בגמר ביאה ג"כ לא קיים העשה, והגמר ביאה אינו אלא הכשר מצוה דאי אפשר להוליד בלא זה. אך לפי זה הוי ההערה גם כן הכשר מצוה דאי אפשר בלא זה, >ועיי' בטורי אבן שם שהשיג בזה על דברי התוס'. אך גם לסברת התוס' אינו מוכן החילוק בין העראה לגמר ביאה, דאף בגמר ביאה עדיין לא קיים המצוה. ולומר דכיון דבגמר ביאה מוליד, ורוב נשים מתעברות ויולדות, ובכל מקום אוליגן בתר רובא, והוי כאלו ילדה. זה אינו, דהרי אפילו נתעברה לא קיים המצוה, דבבן או בת לחוד לא קיים כלל, ולא שכיח כלל דתלד תאומים זכר ונקיבה, ודברי התוס' צריכין עיון כעת:

13. תוספות מסכת יבמות דף סה עמוד ב

ולא קאמר פרו ורבו - אע"ג דלאדם הראשון קאמר פרו ורבו והוא ברכה בעלמא ולא למצוה.

14. מהרש"א חידושי אגדות מסכת יבמות דף סה עמוד ב

ומ"ש ולא קאמר פרו ורבו כתבו התוס' אע"ג דלאדם הראשון קאמר פ"ו ההוא לברכה בעלמא ולא למצוה עכ"ל וכצ"ל למ"ד נמי דעל שניהם נאמר פ"ו הא דכתיב גבי יעקב אני א-ל ש-די פרה ורבה ההוא ודאי לברכה בעלמא נאמר כדכתיב גבי גוי וקהל גוים גו' ולפי שעם יעקב לבד נתייחד הדבור ע"כ נאמר בלשון יחיד:

• עיי' לעיל במשך חכמה

15. ערוך לנר מסכת יבמות דף סה עמוד ב

בגמרא ואמר ר' אלעאי משום ראב"ש. הנה בהא דמצוה לומר דבר שלא נשמע כבר הקשו הראשונים מהא דאמרין בערכין דצריך להוכיח עד הכאה, ותירצו בריטב"א ובנימוקי יוסף דהתם ביחיד והכא ברבים, ועפ"ו פסק ג"כ הכי הרמ"א בא"ח (סי' תר"ח ס"ב), אכן כבר כתב השל"ה בהקדמה שלו דזה דוחק ואם כי לא ביאר יותר מכ"מ לענ"ד יש משמעות בסוגין איפכא מתירוץ הראשונים דהא ר' אבא דקאי אדברי ר' אלעאי מיייתי מקרא דאל תוכח לך דאיירי ביחיד וא"כ משמע דר' אלעאי ג"כ ביחיד איירי, ולכן יותר נראה מה שתירץ השל"ה דהוכחה עד הכאה היא בשעובר יודע שעובר עבירה אבל בשמכחיש שאין זה עבירה כלל בזה מצוה שלא לומר דבר שאין נשמע, ולכאורה יש להביא ראי' לזה מהא דאמרין בברכות (י א) אמר ר"ה מאי דכתיב מי כהחכם וכו' ע"ש ולכאורה יש להקשות אף דטעם ישע"י הי' שלא רצה לילך לחזקי' מפני כבוד נבואתו מכ"מ כיון שידע שעושה שלא כדין שלא נשא אשה איך סבר על ע' דהוכח תוכיח ונמנע מלהוכיחו והרי אין חכמה וגו' לנגד ד' ואם כי כבר הוכיחו ולא שמע או שלח אליו ולא אבה הא ביחיד צריך להוכיח עד הכאה ובוודאי חזקי' הצדיק לא הכה לישע"י, אבל י"ל דהנה גם על חזקי' יש לדקדק מ"ט באמת עבר על ע' שבתורה עד הוכיחו הקב"ה ואם מפני טעמו שראה שיהי' לו בנים שאינן מהוגנים וכי טעמי דקרא ניקום ונדרוש הא פרו ורבו סתמא כתיב, אבל י"ל דטעם דחזקי' הי' מן הכתוב עצמו כיון דכתיב וכבשוה ופ' רש"י בקדושין שדרכו של איש לכבוש את הארץ במלחמה ובקרא כתיב אם בחקותי תלכו וגו' ונפלו אויבכם לפניכם לחרב וגו' אם בחקותי תמאסו וגו' ונגפתם לפני אויבכם הרי שאין ראוי לכבוש את הארץ אלא זרע כשר שהולך בדרכי ד' ולכן דרש חזקי' הפסוק כן פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה באיזה זרע אתם מצווים להפרות ולהרבות ולמלאות את הארץ באותו שעל ידו תכבשו את הארץ דהיינו שיהי' זרע כשר אבל זרע פסול לא ולכן אף שאין האמת כן אלא שוכבשה אתי למעט אשה מפו"ר כדרשת ר' אלעאי מכ"מ לא הוצרך ישע"י עוד להוכיח לחזקי' אחר שידע שלא ישמע לו שאינו חושב למצוה וכת' השל"ה, וזה המשך המאמרים דעל ידי דדרש וכבשה כתיב למעט אשה מפו"ר א"כ מוכח דאין טעם לדברי חזקי' כדין לפטור מפו"ר ויקשה מ"ט לא הוכיחו ישע"י אע"כ משום דמצוה שלא לומר דבר שאין נשמע:

16. ערוך לנר על יבמות דף סה/ב

ק"ק באמת איך מותר לשקר הא כתיב מדבר שקר תרחק ועוד מה לשון לשנות הל"ל מותר לשקר מפני השלום, וי"ל דודאי בני יעקב לא דברו שקר דיש לדקדק דלמה שלחו ליוסף ולא דברו בעצמם כמו שצוה להם אביהם ע"פ דבריהם שאמר כה תאמרו ליוסף והי' להם לירא שמזה יבין יוסף ששקר הוא, ועוד י"ל דכה תאמרו מיותר כיון דכבר כתיב לאמר ולפני י"ל שהם אמרו לישנא דמשתמע לתרי אפי' דבאמת לא שלחו רק אביך צוה לפני מותו לאמר יהי' כוונתם בזה שצוה מה שצוה כדכתיב ויכל יעקב לצות את בניו ועוד הוסיפו לשלוחים כה תאמרו ליוסף שיאמרו כן מעצמם ובזה לא אמרו בפ"י שאביו צוה כן אבל יוסף יסבור שאביך צוה קאי גם על זה ולכן שלחו ולא אמרו בעצמם אכן כיון שאסור לגנוב דעת הבריות והם שנו ואמרו לשון שיש לטעות בו מזה הוכיח שמותר לשנות מפני השלום

17. ערוך לנר על יבמות דף סה/ב

ושמע שאול והרגני: ק"ק איך יליף מזה שמפני השלום שינה דלמא מפני אימת פקוח נפש שדוחה כל ל"ת שבתורה והרי בפסחים (דף ח') יליף מזה דהיכי דשכיח היזקא לא אמרינן שלוחי מצוה אינן נזוקין, וי"ל ... דגם ר' נתן הכי ס"ל [שלוחי מצוה אינן נזוקין] ולא הי' צריך לירא שינזק אלא שיושבת השלום עם שאול וליכא רק משום דרכי שלום

18. שערין מצויינים בהלכה

ר' נתן אמר מצוה, שנאמר ויאמר שמואל איך אלך ושמע שאול והרגני כו'. פרש"י ואמר לו הקב"ה עגלת בקר תקח בידך ואמרת לזבוח כו', והרי שהקב"ה צוה לו לשנות. ע"י מה שהוכחנו במס' פסחים (ח:): דהקב"ה לא הבטיחו שלא יזוק מן שאול, כמו שהבטיח הקב"ה למושה לשוב למצרים (שמות ד-יט) "כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך", כדי ללמוד מזה, דבמקום ששכיח הזיקא אין סומכין על הנס, ולא אמרינן ככה"ג שומר מצוה לא ידע דבר רע, ע"ש מה שהארכנו בענין זה.

19. חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף סה עמוד ב

כי הא ודאי כפינן. וכן הלכתא, והוא שאין לה שום ולד ואפילו חד, וי"א דאפילו בשיש לה בת נמי חשיב דאית לה חוטרא לידה ומרא לקבורה, וצ"ת.

20. ספר ים של שלמה - יבמות פרק ו אות מד

דין דאשה אינה מצווה על פריה ורביה, ויכולה לשתות כוס של עיקרין, היכא דאית לה צער לידה, או שמתיראה מפני בנים שאינם הגונים

21. חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף סה עמוד ב

הויא לה צער לידה. פ"י צער בלא סכנה דאי לא אפילו מפקדה אפריה ורביה אין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש, ונפקא מינה לגבי האיש שהוא אסור לעקר את עצמו כיון דמפקד אפריה ורביה דמשום צער תשמיש אין לו לעקר את עצמו ע"י סם אבל אם יש לו סכנה מותר.

22. ספר מנחת חינוך - מצוה רצא - אות ג:

ובכוס של עיקרין דבזכר הוא רק איסור, בנקבה מותרת לשתות כמבואר בשבת קי"א ע"א וביבמות ס"ה ע"ב דדביתהו דר' חייא שתתה... ועיין בהרב המחבר כאן כתב, שהאשה מותרת לשתות כוס עיקרין וכו' שהנשים אינן מצוות על פריה ורביה. אין כוונתו ליתן טעם לכך דמותרת לפי שאינה מצווה על פריה ורביה, דהא בשאר מיני בהמה וחיה דג"כ אינם מצווים וגם אנחנו אינם מצווים עליהם ומ"מ אסור להשקותן כוס עיקרין כמבואר בר"מ כאן ובש"ס [בשבת שם ובחגיגה י"ד ע"ב] ובהרב המחבר כאן, ודין סירוס אינו תלוי במצות פריה ורביה כלל דאסור לסרס כל מיני בעלי חיים. אך כוונתו אף דבאשה וכל מיני נקבות גזירת הכתוב הוא דאינם בסירוס, אך מ"מ באשה אם היתה מצווה על פריה ורביה היתה אסורה בסירוס מטעם ביטול פריה ורביה, אך כיון דאינה מצווה מותרת מטעם ביטול פריה ורביה, ואיסור סירוס בלא זה לא שייך אצל נקבות מטעם גזירת הכתוב.